

Vi glemmer aldri KRYSTALLNATTA

**En kokebok for antirasister om
hvordan arrangere en
Krystallnattamarkering**

**Utgitt av SOS Rasisme i Norge
Tredje utgave – 2006**

Innledning

9. november 1938, Krystallnatta, var starten på den systematiske utryddingen av jødene i Hitlers Tyskland. Etter flere år med systematisk hatpropaganda og overgrep, kulminerte det hele i et scenario av vold og terror. Synagoger ble påtent, jøder ble lemlestet og drept, og deres butikker ble ramponert. Tilbake lå gater fulle av knust glass fra butikkvinduene. Krystallnatta var et faktum. Startskuddet var gått for det som skulle koste om lag 6 millioner jøder livet.

I dag er det viktigere enn noen gang å minnes Krystallnatta. Den generasjonen som opplevde nazimens grusomheter er av naturlige årsaker i ferd med å forsvinne. Dette skjer samtidig som historiske revisjonister gir ut propagandamateriell som enten bagatelliserer jødeutryddelsen, eller som benekter at den overhodet fant sted. Små nazigrupper dukker med jevne mellomrom opp mange steder i Norge, og et av de største partiene i landet hevder at "et samfunn uten etniske minoriteter er et harmonisk samfunn". I tillegg fører norske myndigheter en utestengingspolitikk overfor mennesker på flukt, som er så grotesk at man må tilbake til 30-tallet for å finne noe lignende.

Alt dette vitner om at folk er i ferd med å glemme de historiske erfaringene av hva den rasistiske ideologien fører til. Vi må aldri glemme Krystallnatta! Den som ikke lærer av historien må gjenoppleve den på ny, og det er derfor SOS Rasisme har gjort Krystallnatta til sin viktigste markeringsdag.

Over hele landet markeres 9. november hvert eneste år med forskjellige arrangementer. Konserter, fakkeltog, åpne møter, stands, debatter, kulturkvelder, filmfremvisning, og mye annet er blant de formene som velges når antirasister arrangerer Krystallnattamarkeringer. Noen steder står SOS Rasisme alene bak arrangementet, andre steder samarbeider man med andre.

Siden SOS Rasisme har markeringa av Krystallnatta som sin viktigste markeringsdag, har vi valgt å lage det vi kaller en kokebok. Dette er den tredje utgaven av "Kokebok for Krystallnattamarkeringer", hvor vi har gjort noen forandringer fra andre utgave. Meningen med en slik kokebok er både å gi antirasister ideer og tips om hvordan man kan arrangere markeringer for å minnes Krystallnatta, og for å fungere som en ressursbok om hva Krystallnatta var.

Vi håper at dere finner denne kokeboka nyttig, og at den brukes som et verktøy i arbeidet deres!

Husk også at dere alltid kan kontakte Arbeidsutvalget eller Økonomiutvalget om dere står fast i arbeidet, eller det er noe dere trenger hjelp til. Adresser og telefonnummer står lengre bak i heftet. Vi blir også glad om dere har kommentarer i forhold til denne kokeboka – slik at vi kan lage en enda bedre fjerde utgave!

Veien fram til Krystallnatta

Etter Hitlers maktovertagelse i Tyskland i 1933 begynte den nazistiske terroren. I starten var denne terroren ikke spesielt rettet mot jøder, men mot alle gruppene i samfunnet som nazistene så på som fiender. I starten var nazistene spesielt interessert i å bli kvitt politiske motstandere, som for eksempel kommunister, sosialister og fagforeningsfolk. Mange av de som kunne ha bekjempet nazismen gjennom politikk satt derfor i konsentrasjonsleirer allerede på midten av 30-tallet

Den paramilitære organisasjonen SA (Sturm Abteilung), som var en del av nazipartiet og som stort sett bestod av pøbler, voldsmenn og krigsveteraner, tok hånd om terroren i gatene. SA sørget for å banke opp såkalte "fiender av nazismen", knuse ruter i butikker, og sørge for at næringsdrivende konstant ble terrorisert med ran, innbrudd og trusler. På grunn av terroren flyktet 37 000 jøder fra Tyskland allerede i 1933.

I perioden fram til Krystallnatta, altså fra 1933 og fram til 9. november 1938, fremstod de fysiske angrepene på jøder som uorganiserte. Det som virkelig rammet den jødiske befolkningen i denne perioden var lovene som ble innført i Tyskland. Blant annet kunne ikke jøder jobbe i staten, jødiske butikker, leger og advokater ble boikottet av "gode tyskere" og en del forretninger ble overtatt av "ariere", som kunne gjøre dette med loven i hånd. Videre kunne jøder bare handle i jødiske butikker, jødiske barn måtte gå på bestemte "jødeskoler", og i tillegg kom Nürnberg-lovene i 1935.

Nürnberg-lovene fratok alle jøder og personer i jødisk slekt det tyske statsborgerskapet. Videre bestemte disse lovene at personer som hadde "jødisk blod" ikke kunne gifte seg med personer som hadde "tysk eller beslektet blod". Brudd på disse lovene medførte alvorlige straffer.

I årene mellom nazistenes maktovertagelse og Krystallnatta hadde nazistene kvittet seg med de fleste politiske fiendene i landet. I tillegg hadde "rensingen" av Tyskland begynt, om enn i det stille. Fysisk- og psykisk handikappede, psykisk syke og andre grupper som allerede var "usynlige" i samfunnet ble i "raserenhetens navn" utryddet i stor skala.

For å legitimere denne politikken, og for å indoktrinere barn i nazistisk tankemåte, ble lærebøkene ofte brukt. Et eksempel er hentet fra en lærebok i matematikk:

"Det koster 1 million Reichsmark å bygge et sinnssykehus. Det koster 6 000 Reichsmark å bygge et hus for en gjennomsnittelig tysk familie. Hvor mange hus får man for prisen av et sinnssykehus?"

Nazistenes utryddelse av personer med ”dårlig gener” tjente også en annen hensikt enn bare ”rensingen av det tyske blod”. Det var også en prøvestein for å se hvor langt man kunne gå før folket reagerte på grusomhetene. Etter hvert som man tok ut grupper i befolkningen og satte disse i konsentrasjonsleirer, uten at noen reagerte, forstod nazistene at også jøder, sigøynere og homofile kunne taes uten reaksjoner fra folk.

***"Først kom de for å ta kommunistene,
men jeg protesterte ikke
for jeg var ikke kommunist.***

***Så kom de for å ta fagforeningsmedlemmene,
men jeg protesterte ikke
for jeg var ikke fagforeningsmedlem.***

***Så kom de for å ta jødene og sigøynerne,
men jeg protesterte ikke
for jeg var ikke jøde eller sigøyrer.***

***Så kom de for å ta de homofile,
men jeg protesterte ikke
for jeg var ikke homofil.***

***Da de kom for å ta meg,
var det ingen igjen som kunne protestere."***

(Pastor Martin Niemüller, tysk prest og fredsforkjemper under og etter Hitlers nazi-regime)

I tiden fram til Krystallnatta pågikk det også en beinhard og effektiv propaganda mot jødene, ledet av propagandaminister Joseph Goebbels. Filmer som "Den evige jøde" ("Der ewige Jude") var hverdagslige, og på kinoer og i teatre sørget sivilkleddede SA-medlemmer for at det oppstod tumulter og antijødiske rop hver gang en jødisk skuespiller opptrådte.

I tiden mellom Hitlers maktovertagelse og fram til Krystallnatta var nazi-Tyskland preget av at nazipartiet gjerne ville begynne utryddelsen av jøder, men de turde ikke. Dels var frykten at det ikke ville bli tolerert innad i Tyskland, og dels var det en stor frykt for at andre land ville reagere negativt. Derfor ble det i denne perioden kun satt i gang utryddelse av handikappede og sinnssyke, mens jødene "bare" ble utsatt for tilfeldige voldsepisoder og økonomisk/politisk undertrykking.

Dette forandret seg dramatisk med Krystallnatta.

9. november 1938

For å forstå hva som utløste Krystallnatta 9. november 1938 må man se på hva som skjedde i tiden rett før denne datoen.

6. november 1938 mottok den unge jøden Herschel Grynszpan, som bodde i Paris, et postkort fra sin far. Faren, Zindel, var en av 18 000 tyske jøder som 27. oktober hadde blitt tvangsflyttet østover i Tyskland, til grensen mot Polen. På postkortet hadde Zindel beskrevet for sin sønn de forferdelige forholdene som de tvangsforflyttede levde under.

Herschel Grynszpan ble så forbannet av det han hadde lest på kortet at han gikk til den tyske ambassaden i Paris og skjøt den første tyske ansatte han møtte. Offeret ble den tyske diplomatassistenten Erns vom Rath, som døde 8. november av skadene han ble påført fra skuddet. Dagen etter, 9. november, fikk hele Tyskland vite om det som hadde skjedd. De fikk også høre av Hitler og nazistenes propagandamaskineri at drapet var en del av en verdensomspennende jødisk konspirasjon mot Tyskland.

Terroren startet i Berlin 9. november 1938, organisert uoffisielt av SA stormtroppene. Hitler kommenterte aldri offentlig forfølgelsene denne kvelden, men han var sannsynligvis den som internt i nazipartiet ga beskjed om at terroren skulle finne sted. Utad var det propagandaminister Gobbels som ga ordre om at volden skulle begynne.

Synagoger ble satt i brann. Jødiske butikker fikk vinduene knust over hele landet, og det er dette som ga natten navnet sitt, Krystallnatta. Grunnen var

nemlig at alt glasset som fløt i gatene dagen etterpå skinte som krystall. Mange jøder ble også fysisk angrepet, og over hele landet ble det i jødiske nabolag tent bokbål, hvor jødiske religiøse bøker ble brent etter at de var stjålet fra synagoger og private hjem.

Tallene taler for seg selv: I løpet av 24 timer ble 7 000 jødiske butikker angrepet, 200 synagoger brent og ødelagt, 91 jøder drept og over 30 000 jøder ble arrestert og deportert. Mange av jødene som ble arrestert i løpet av Krystallnatta ble drept i løpet to måneder.

Krystallnatta er vanligvis sett på den symbolske starten for Holocaust, utryddelsen av 6 millioner jøder. I tillegg til disse jødene kommer et anslag på ca. 5,5 millioner ”fiender av den tyske stat”, som også ble utryddet i årene fram til 1945.

Etter 9. november 1938 - Holocaust

Da britiske soldater rykket inn i den tyske konsentrasjonsleiren Bergen-Belsen 15. april 1945 ble de møtt av et forferdelig syn. De fant 15 000 døde fanger, og ytterligere 10 000 fanger døde i løpet av kort tid etter befrielsen. Døde fanger lå stablet i hauger, eller lå og råtnet i åpne massegraver.

Lignende, og verre syn, møtte de allierte soldatene over hele det naziokkuperte Europa, i leirer som Dachau, Auschwitz, Birkenau og Treblinka. Fanger som hadde overlevd kunne fortelle om handlinger så bestialske at de ikke var til å tro. I løpet av årene fra 1933 til 1945, de årene som nazistene styrte Tyskland, hadde nærmere 6 millioner jøder blitt drept i leire rundt om i Europa, sammen med 5,5 millioner politisk aktive, kriminelle, asosiale, handikappede, Jehovas Vitner, homofile og romanifolk. Dette er den utryddelsen som senere har fått navnet Holocaust.

De britiske soldatene som først kom til Bergen-Belsen satte opp et skilt, der de kunngjorde at de som hadde dødd i leiren ”(...) var ofre for den tyske nye orden i Europa og et eksempel på nazistisk kultur.”

I årene fra 1938 til 1942 bar ikke utryddelsene preg av den maskinmessige utførelsen som preget Holocaust i årene fra 1942 og fram til slutten på andre verdenskrig. Fra 1938 til 1940 foregikk det meste av utryddelsen i leirer i Tyskland, og besto for det meste i eksperimentelle drap. Blant annet ble jøder og andre fanger brukt som ”forsøksdyr” i medisinske forsøk, og nazistene prøvde seg også fram med forskjellige metoder for effektive massedrap. I tillegg døde mange av fangene på grunn av vold, terror, sult og beinhardt arbeid. I denne perioden opprettet også nazistene enorme konsentrasjonsleirer i det okkuperte Polen, og de tvang jøder, spesielt i Polen, inn i gettoer, hvor forholdene var elendige. I disse gettoene døde jøder i hopetall på grunn av sult, epidemier, kulde og sykdommer.

I januar 1942 presenterte ledende nazister ”den endelige løsningen”. Dette var løsningen på ”det jødiske problem”, nazistenes ønske om å utrydde alle jøder. Den endelige løsningen gikk ut på at alle jøder, uansett land de befant seg i, skulle transporteres til konsentrasjonsleirer. I leirene

skulle så utryddelsen effektiviseres, slik at man ikke fikk en opphopning av jøder som ventet på å bli utryddet.

Til tross for at Tyskland i 1942 befant seg i krig mot Russland (østfronten), i Afrika (ørkenkrigen), bygde opp forsvarsverker i Vest-Europa og i tillegg drev ubåtkrig på havet ble det satt enorme ressurser inn i å gjennomføre "den endelige løsningen". Over hele Europa ble jøder fengslet og sendt til de store konsentrasjonsleirene, hvor man også

hadde bygd gasskamre og utvidet kapasiteten til krematoriene. Historiens mest maskinelle og effektive utryddelse av mennesker var i gang, og Holocaust var et faktum.

I ettertid har man regnet Krystallnatta som den symbolske starten på Holocaust. Krystallnatta beviste for de nazistiske lederne at det tyske folket var blitt godt nok hjernevasket og tilvendt den nazistiske ideologien at bestialske utryddelser av andre mennesker var gjennomførbart, uten for mange protester. Derfor er også Krystallnatta en viktig merkedag i kampen mot nazisme.

Viktig markeringsdag mot rasisme og nazisme

"Vi glemmer aldri krystallnatta!"

Krystallnatta er i dag den store markeringsdagen mot rasisme og nazisme, spesielt i Norge, men også ellers i Europa. Mye av grunnen til at nettopp Krystallnatta er den viktigste markeringsdagen er fordi det er medlemsorganisasjoner, slik som SOS Rasisme, som har gjennomført markeringene rundt om i Europa.

I Norge er Krystallnatta den tredje største faste politiske markeringsdagen, etter 1. mai og 8. mars. Det er i all hovedsak SOS Rasismes lokallag som er initiativtakere til markeringen, og som oftest er det også lagene som gjennomfører markeringene. Gjennom markeringene får mange mennesker muligheten til å vise at de er motstandere av så vel rasisme som nazisme.

Ved at man markerer Krystallnatta slik som det blir gjort i hele Europa, viser man flere ting:

- *Vi glemmer aldri Krystallnatta – det skal ikke skje igjen!*
- *Vi minnes de som døde både på selve Krystallnatta, og de som senere døde under Holocaust*
- *Vi minnes alle de som døde på grunn av nazismen*
- *Vi viser at nazisme og rasisme ikke er, og aldri kommer til å bli, akseptert!*

Noen argumenter for å arrangere Krystallnatta

Antirasister i alle aldre bør arbeide for å arrangere en markering i forbindelse med Krystallnatta, både der man bor, der man jobber og der man går på skole. Tidligere i denne kokeboka har vi tatt opp historien bak Krystallnatta, og den betydningen denne dagen har fått for det som skjedde siden. Og det er viktig å markere Krystallnatta – det er og blir viktig å minne folk om historien for å unngå at det samme kan skje igjen

Som tidligere nevnt, er Krystallnatta en godt innarbeidet markeringsdag. Men selvsagt bør man ikke stole på at folk dukker opp av seg selv. God organisering av markeringa er viktig.

Gjennom en verdig og flott markering av Krystallnatta, som har trukket mange mennesker, viser man også at "Vi er mange, vi er sterke!", noe som er viktig i kampen mot rasisme og nazisme.

For et lokallag av SOS Rasisme er dessuten en slik markering positiv på mange andre måter. Den ene er jo at man viser seg fram i lokalsamfunnet, at man viser at man er der. Gjennom media får mange da vite om SOS Rasisme, og at det finnes et lag i nørområdet. Dette kan videre føre til både nye aktive

medlemmer, og godvilje fra næringsliv og offentlige myndigheter – som også gjerne vil bekjempe nazisme og rasisme!

Ved å markere Krystallnatta tiltrekker man seg også ofte nye aktivister, noe som alle lokallag trenger massevis av. Mange som kanskje er litt usikre på om de tør komme på møte eller lignende, kan fort finne veien til en demonstrasjon der man føler seg mer anonym. Om de der treffer lokale aktivister, er veien enda kortere til neste medlemsmøte.

Og så er jo en Krystallnattamarkering perfekt til å verve medlemmer! Flere medlemmer er både positivt politisk, det gir mange mulighet til å ta et aktivt standpunkt mot rasisme og nazisme, og det gir lokallaget mer penger å rutte med når medlemsrefusjonen gjøres opp. Så derfor er verving på arrangementer som Krystallnatta en gylden mulighet for alle lokallag!

Hvem skal gjøre jobben?

I tillegg til at man kanskje bestemmer seg for å arrangere Krystallnatta sammen med andre organisasjoner, noe som vi skriver om senere i heftet, er det viktig at man har en formening om hvem i laget som skal jobbe med Krystallnatta.

Kanskje har ikke laget så mange aktivister, eller man skal ha et ekstra stort arrangement. Da kan det være lurt at hele laget er med på å gjøre jobben.

Derimot kan lag med mange aktivister gjerne komme i en situasjon med alt for mange kloke hoder i sving samtidig. Da blir det ofte "mange kokker og mye søl", spesielt i startfasen av arbeidet. I slike situasjoner kan det være lurt å danne en komité bestående av noen aktivister som kan planlegge og gjøre startarbeidet, og som etter hvert henter inn nye folk fra laget ved behov.

Det viktigste er likevel at noen gjør jobben, uansett i hvilken form man bestemmer seg for.

Lokallagsleder må være flinke til å ta initiativ til å starte arbeidet med Krystallnatta, men det betyr ikke at lederen skal gjøre alt. Alle i laget må ha mulighet og vilje til å delta i arrangementet!

Alene eller sammen med andre?

Det finnes mange måter å arrangere Krystallnatta på, og videre i denne kokeboka kommer vi tilbake til forslag og ideer til markeringer. Først skal vi se nærmere på noe som lokallag ofte er usikre på, nemlig om man kan og bør invitere andre organisasjoner med på å arrangere Krystallnatta.

Det å ha et 9. novemberarrangement kan være veldig arbeidskrevende. Hvis dere i utgangspunktet velger et arrangement som dere vet krever masse folk til å gjennomføre, bør dere diskutere om det er mulig å samarbeide med andre organisasjoner. Det som er viktig når dere skal velge samarbeidspartnere er å tenke bredt. Årevis med erfaring har vist oss at nettopp Krystallnattamarkeringene har samlet stor oppslutning over hele landet. Alt fra Kvinne & Familieforbundet til AMCAR-klubber har vist interesse.

Så velger dere først å samarbeide, bør dere undersøke hva som finnes av organisasjonsliv der dere bor. Dette kan gjøres via Internett, på Gule Sider (www.telefonkatalogen.no). Ofte er organisasjoner registrert med telefonnummer, kontaktperson og adresse. Om man skriver inn søkeordet "Organisasjoner" i feltet "Hva:", og i feltet "Hvor:" leter fram sin kommune, skal man fort få en fin oversikt.

[Ramme1]

Standard Søk

Avansert søk

Søk i bransje

[Ramme2]

I tillegg har ofte kommunene oversikt over organisasjonslivet i kommunen. Det er rimelig greit å henvende seg til administrasjonen og spørre der hvor slik informasjon er tilgjengelig, og om dere kan få tak i denne.

Det neste steget er så å invitere aktuelle folk til et informasjonsmøte. Den greieste måten å gjøre dette på, er ved å sende ut et brev til organisasjonene. Dersom dere kjenner medlemmer i organisasjonene dere inviterer, kan dere jo også snakke med dem. Om dere har tid og mulighet, er en telefonrunde til kontaktpersonene også svært effektivt. Da viser dere for andre organisasjoner en virkelig interesse i å få med nettopp deres organisasjon på markeringen, og det er noe de fleste setter pris på.

På informasjonsmøtet kan dere finne ut av hva som kreves for et samarbeid, hvorvidt andre organisasjoner kan stille med aktivister eller penger, og om det skal dannes en egen styringsgruppe eller komité for arrangementet. På et slikt møte er det også naturlig å bestemme hvordan rammene skal være for arrangementet, f.eks. at det ikke skal være noen partipolitiske markeringer som ødelegger det verdige og flotte arrangementet, at rusmidler ikke er tillatt (f.eks. ved en konsert) og lignende.

De mest brukte og vanligste samarbeidspartnere har vært:

- Andre antirasistiske grupper
- Politiske partier og ungdomsorganisasjoner
- Humanitære organisasjoner (Røde Kors, Norsk Folkehjelp, Redd Barna osv.)
- Fagforeninger
- Religiøse- og livsynssamfunn (Kristne, jøder, humanetikere, muslimer, buddhister osv. osv.)
- Andre organisasjoner som Speideren, 4H, Ungdom mot Narkotika, Ungdom mot EU, Europabevegelsen, avholdsforbund, idrettslag, teaterlag, filmklubber, studentorganisasjoner, velforeninger, foreldrerådene ved skolene, osv. osv. osv.

Det er viktig at dere, når dere inviterer til et møte, ikke utelukker noen organisasjoner som "konkurrerer" med noen som dere inviterer. F.eks. blir nok ikke Unge Høyre glad om de hører at AUF er invitert, mens Unge Høyre ikke er det. Dessuten er SOS Rasisme partipolitisk nøytral, og vi kan derfor ikke stenge enkelte ute dersom vi har med noen. Husk også at alle arrangementer SOS Rasisme er med på, skal være slik at SOS Rasisme ikke kan taes til inntekt for et partipolitisk syn. Dessuten skal alle arrangementer være rusfri, slik at også medlemmer under 18 år kan delta!

Helt bakerst i dette heftet har vi lagt ved et eksempel på hvordan et brev til andre organisasjoner kan se ut. (Se: Vedlegg nr. 1)

Hvor tidlig bør man begynne arbeidet?

Hvor tidlig man begynner arbeidet er helt avhengig av lokale forhold, og hvor stort arrangement man tar sikte på. I Oslo begynner man gjerne med å innkalle organisasjoner og partier til et informasjonsmøte i midten av september. Invitasjonsbrevet sendes allerede i slutten av august. Dette har selvsagt sin bakgrunn i at det i Oslo er mange organisasjoner som skal inviteres, og mange personer som må kontaktes.

Det er viktig at man bestemmer seg for et tidlig tidspunkt for å begynne arbeidet. Det verste som kan skje er at man begynner alt for sent, og alt blir stress og hastverkspreget. Da er det bedre å begynne en uke eller to for tidlig – og heller bruke tiden som er til overs til å finpusse på arrangementet for å skape en virkelig fin markering.

En siste viktig ting er at uansett hvor tidlig/seint man begynner, er det viktig at man er klar over hva man skal gjøre – sett opp planer med ansvarlige og tidsfrister.

Sentralt i SOS Rasisme har vi innført noe som vi kaller "e-logg", en elektronisk logg over ting som skal gjøres. Denne loggen inneholder også opplysninger om hvordan det skal gjøres, hvem som er ansvarlig for at det blir gjort og når det skal være gjort. Dermed har man god kontroll hele veien, og slipper at ting plutselig ikke er gjort eller glemt. Dessuten kan andre også overta, dersom noen plutselig blir syk, eller av andre grunner ikke kan

gjøre det som skal gjøres. E-logg har vist seg å være et svært nyttig verktøy, og om man tar vare på de fra år til år, og oppdaterer det som ikke virket som det skulle første gangen, vil man hele tiden kunne forbedre arrangementet, og man slipper å finne opp kruttet hvert år!

Eksempel på e-logg:

Nr.:	Hva:	Hvordan:	Hvem:	Frist:	Ok?
1	Innkalle til møte	Skrive brev til organisasjoner (se liste)	Peder	1. okt.	Ok
2	Ring for å invitere til møte	Ring rundt til organisasjonenes kontaktpersoner (se liste)	Marte	5. okt.	Ok

Hvilken arrangementsform skal vi velge?

Det finnes mange forskjellige typer markeringer man kan ha på 9. november. Det mest vanlige har vært fakkeltog, demonstrasjonstog og konsert. Det finnes selvsagt mange andre muligheter – og det er kun fantasien som setter grenser!

Når dere skal bestemme dere for hva slags arrangement dere skal ha er det lurt å tenke på hva dere selv virkelig har lyst til å gjøre, hva dere har folk og krefter til, hva man har gode og dårlige erfaringer med fra tidligere akkurat på deres hjemsted, og hva man har økonomi til.

Noen eksempler på forskjellige arrangementstyper:

- Fakkeltog
- Demonstrasjonstog
- Åpent møte om 9. november (eller et annet aktuelt tema)
- Stand om rasisme og nazisme
- Antirasistisk konsert – Rock mot rasisme
- Antirasistisk kafé
- Gateteater om det som skjedde 9. november
- Punktmarkering
- Dele ut løpesedler, selge AntirasisteN, verve medlemmer
- Appeller
- Foredrag
- Filmkveld med antirasistiske filmer

Dette er bare noen få av de utrolig mange ideene og variantene av Krystallnattamarkeringer som har eksistert gjennom årene, så her er det bare å slippe fantasien løs. Men husk også å være realistiske når dere tenker på hvor mye krefter og ressurser som går med på å arrangere det dere har tenkt på!

Husk at Krystallnattamarkeringer er utmerket til å verve medlemmer til lokallaget!

Økonomiarbeid – hvem tar regninga?

En Krystallnattamarkering behøver nødvendigvis ikke å koste så mye, men som kjent koster alt penger. All erfaring viser at god planlegging, både av arrangementet og av økonomien, er det som skal til for å gjøre ting billig. Begynn derfor å jobbe med økonomi samtidig som dere planlegger gjennomføringen av arrangementet.

- Lag et budsjett

Finn rett og slett ut hva slags utgifter dere kommer til å få: Trykking av løpesedler og plakater, annonser, leie av lydanlegg, leie av møtelokale, innkjøp av mat, porto – ja, lag en så detaljert oversikt som mulig. NB! Ikke glem å ta med eventuelle inntekter – ellers blir budsjettet "helsvart"! Men en viktig tommelfingerregel er å være nøktern på inntektssiden, og ha god margin på utgiftssiden.

- Kommunal støtte

Kommunale støtteordninger varierer fra kommune til kommune. Ta kontakt med kulturetaten eller servicssenteret i lagets hjemkommune og spør hva slags støtteordninger de har. Har de arrangementsstøtte? Er det mulig å søke om underskuddstøtte? Finnes det prosjektmidler dere kan søke på?

Når det gjelder kommunen, er det lurt å ikke bare tenkte på rein pengestøtte! Kan kommunen for eksempel stille med gratis møtelokale? Har de kanskje lydutstyr til utlån? Kanskje har de eget "hustrykkeri" i kommunen, der dere kan få trykket løpesedler og plakater billig eller gratis?

- Andre støtteordninger

Det finnes stadig vekk midler som blir utlyst gjennom ymse organer. SOS Rasisme sentralt vet kanskje om noen – så ta kontakt! Andre organisasjoner på hjemstedet vet kanskje noe, det er mulig å undersøke også med disse. Ellers er Internett og lokal media ofte oppdatert på slike ting.

- Andre organisasjoner

Send også søknader til andre organisasjoner, fagforeninger, politiske partier og lignende.

- Om søknader

Send av gårde søknader så tidlig som overhode mulig. Både kommunen og andre organisasjoner (for eksempel fagforeninger) har kanskje ikke møter så

© Walter Disney Co.

David Ross

veldig ofte. Derfor lønner det seg å være ute i god tid – sånn at dere får svar på søknaden før arrangementet finner sted.

Søknaden bør inneholde:

Presentasjon av søkeren (SOS Rasisme, lokallaget og eventuelt samarbeidspartnere)

Hvorfor dere vil markere Krystallnatta

Hva slags type arrangement dere skal ha

Hvem som er målgruppa for arrangementet (hvem dere håper kommer)

Helt konkret hva dere søker penger til

I søknaden må dere også oppgi en kontaktperson, med telefonnummer, slik at dere kan kontaktes om det skulle være noe kommunen og andre lurer på. Dessuten må dere legge ved et budsjett, for å vise hvordan dere har beregnet både utgifter og inntekter.

Mange kommuner har for øvrig egne søknadsskjemaer, som både er enkle å fylle ut, og som gir lokallaget en ide om hva som skal legges med av papirer. Undersøk om din kommune har slike egne søknadsskjemaer.

Lever gjerne søknaden personlig på kommunekontoret, og spør hvor lang tid behandlinga kommer til å ta.

Helt bakerst i dette heftet har vi lagt ved et eksempel på hvordan et søknadsbrev om økonomisk støtte fra kommunene kan se ut. (Se: Vedlegg nr. 2)

- Sponsing

Skal dere lage plakat og løpesedler, og ha annonse i avisa, så forsøk å få noen til å sponse dere. Ta kontakt med næringsdrivende dere vet kan være positive og spør om støtte. De får navnet sitt på eventuelle annonser og lignende – mot at de dekker kostnadene.

- Lotteri

Skal dere for eksempel dele ut løpesedler på torget lørdagen før arrangementet, kan det lønne seg å kombinere dette med kakelotteri eller lignende. På denne måten kommer dere i kontakt med massevis at mennesker og får inn en del penger. I tillegg er det sosialt å bake kaker sammen!

- Salg av AntirasisteN

Laget ditt kan kjøpe SOS Rasismes medlemsavis (som kommisjonærer) veldig billig (to til fire kroner stykket, avhengig av hvor mange dere kjøper). Disse kan så selges på eller før arrangementet, for ti kroner stykket. Dermed kan laget tjene godt med penger, samtidig som man får spredd hva SOS Rasisme er og hva vi står for.

- Verving

Verving er også en utmerka måte å få penger inn i lagskassa på. I SOS Rasisme har vi, som de fleste lagene kjenner til, et system med frifondmidler som deles ut basert på hvor

mange medlemmer, under 26 år, som lagene har. Her ligger det et kjempepotensial for både å bli et stort lokallag, få mange aktive medlemmer og for å få klingende mynt i lokallagskassa!

- Innsamling

Mange arrangementer har blitt reddet økonomisk ved å samle inn penger under selve arrangementet. Avtal på forhånd at noen skal gå rundt med plastbøtter under arrangementet og samle inn penger. Si ifra til forsamlinga (over høytaleranlegg eller megafon) hvorfor dere samler inn penger og hva pengene skal brukes til. På en slik "kollekt" kan man faktisk få inn en del kroner.

- Returordninger

Forsøk å få til returordninger på varer dere kjøper inn til arrangementet. Skal dere for eksempel ha fakkeltog og selge fakler, er det lurt å få til en avtale med de dere kjøper fakler av om at dere kan levere tilbake de faklene dere ikke får solgt – og slippe å betale for disse.

- Salg under arrangementet

Skal dere ha et arrangement der dere kan selge vafler, kaker og kaffe/te, er dette også en mulighet for å tjene penger.

Søknader og tillatelser

Tillatelser er en veldig viktig del av arbeidet med Krystallnatta! Det er utrolig viktig at dere setter dere inn hva som er gjeldene praksis i kommunen der dere bor.

Om dere for eksempel skal arrangere et fakkeltog, skal politiet og brannvesenet i kommunen godkjenne arrangementet. I tillegg skal grunneieren godkjenne at dere bruker plassen dere skal stå på.

Dette høres mye farligere ut enn det egentlig er. Politiet trenger å vite hvor dere skal starte, hvor dere skal gå, hvor dere ender opp og hva som skal skje. Grunnen til at de trenger å vite dette er fordi de da på forhånd kan bedømme risikoen for at arrangementet skal bli utsatt for noe. I tillegg kan politiet også påse at Krystallnattamarkeringen ikke kolliderer med et annet arrangement samtidig.

I Norge er det ytringsfrihet og demonstrasjonsfrihet, så politiet kan ikke nekte en fredelig, antirasistisk demonstrasjon. Om det, mot formodning, skulle komme et avslag, må politiet dokumentere at faren for ordensforstyrrelser og/eller andre lovbrudd er urimelig stor. Et slikt avslag kan og bør selvsagt påklages. Dette vil generelt ikke være noe problem for SOS Rasisme, som er en ikke-voldelig organisasjon, og som gjennom mange år har vist at vi står for en rolig og lovlydig linje. Alternativt må det, som nevnt, være andre arrangementer på de stedene man har tenkt å markere Krystallnatta på. For politiet er det uansett viktigst at ting går fredelig for seg, og da er det jo kjekt for dem å vite om de skal ha øynene åpne for nazister og andre bråkmakere.

Brannvesenet skal meldes når man skal bruke åpen flamme (fakler og lignende), og skal også godkjenne bruk av lokaler til konserter, revyer og lignende. Dette har jo naturlig nok med brannsikkerhet å gjøre. Viktig å legge merke til at brannvesenet kan komme med pålegg om ha bøtter med vann i nærheten av det stedet hvor et fakkeltog ender opp, slik at fakler kan bli slukket og lignende.

Grunneier er som regel kommunen. Det er de som eier grunnen som man skal stå på, og gå på. I en del større byer, spesielt Oslo, eies en del av de vanlige stedene man arrangerer Krystallnattamakeringer av private firmaer og lignende. Det er ikke alltid enkelt å spore opp eierne og spørre om lov, men man bør forsøke.

Grunneieren skal ha varsel om hva som skjer, men kan i liten grad nekte dere å bruke plassen, så fremt det er et "offentlig beferdet sted". Eksempler på slike steder er parker, åpne plasser, gater og/eller torg. Men er det for eksempel inne i en hotellresepsjon eller i en hage man planlegger markering kan man fort bli møtt med avslag og sinte reaksjoner.

Både politi, kommune og private grunneier kan pålegge dere vilkår for bruken av eiendommene, f.eks. kan dere bli pålagt å rydde opp etter dere, betale for strøm, ha vakthold, unngå søl på skiferlagte torg osv. Slike vilkår vil fremgå av tillatelsen dere får fra de forskjellige instansene. Derfor er det viktig at dere leser disse nøye.

Sørg for alltid å sende søknader i god tid. Det er ingenting som er surere enn å ha hengt opp plakater, ordnet økonomien og mobilisert kraftig til noe som plutselig ikke kan gjennomføres fordi torget er utlånt til noen andre eller lignende!

Helt bakerst i dette heftet har vi lagt ved et eksempel på hvordan et søknadsbrev om tillatelse kan se ut. (Se: Vedlegg nr. 3)

Appellanter

Uansett hva slags arrangement dere bestemmer dere for å ha, må dere ha en eller flere folk som kan holde appeller. Skal dere samarbeide med andre organisasjoner, bør appellene gjenspeile bredden i samarbeidet.

Det er også vanlig å spørre folk som for eksempel har markert seg i arbeidet mot rasisme og nazisme (enten lokalt eller sentralt), lokale kunstnere, politikere og andre som rett og slett har noe fornuftig å si.

Ikke glem at dere selv også bør holde appell!

Send et brev til de folkene dere har lyst til skal holde appell. Fortell om tid og sted, om hvorfor det er viktig å markere Krystallnatta, og om hvorfor dere vil at akkurat denne personen skal holde appell. Ta deretter muntlig kontakt (via telefon, eller ansikt til ansikt) og avklar om vedkommende kan komme. Ofte har det vist seg at folk gjerne vil, men ikke

kan. Det er derfor lurt å ha en liten liste over alternativer, og også her er det lurt å begynne arbeidet tidlig.

Vakthold

Til alle de forskjellige arrangementsformene er det lurt å på forhånd ha skaffet en gruppe mennesker som kan ha ansvaret for vakthold. Disse skal sørge for ro og orden på arrangementet, vise bort eventuelt uønskede personer (f. eks. berusede personer, og bråkmakere) og sørge for at alt går trygt og rolig for seg. Vaktene bør bestå av både unge og voksne folk.

Mobilisering – Arbeid med PR

Mobilisering er en av de viktigste tingene ved å arrangere en Krystallnattamarkering. Det hjelper lite å ha jobbet dag og natt med et arrangement i to måneder – hvis det bare kommer fem stykker for å delta i fakkeltoget. Derfor er det viktig at dere helt i starten lager dere en plan for mobilisering. En plan der dere setter opp datoer for når ting skal gjøres – og bestemmer hvem som skal ha ansvaret for hvilke ting. Her kan e-loggen, som ble beskrevet tidligere i heftet, være et nyttig verktøy.

Når dere skal mobilisere gjelder det igjen å være kreativ – her er noen råd:

- Heng opp plakater i det området dere skal dekke.
- Del ut løpesedler om arrangementet
- Presseoppslag i lokalmedia
- Annonser
- Leserinnlegg

Plakatopphenging kan være en ganske koselig og sosial begivenhet, om man er flere som tar en kveldstur og henger opp sammen. Bestem dere for en inndeling av områdene dere bør få hengt opp i, og hver en gjeng sammen som henger opp i hvert av områdene. Bruk tape, stifter eller lim, og heng opp på lyktestolper, oppslagstavler, bussholdeplasser og andre steder som folk ferdes. Det er også mulig å ta en runde på dagtid og spørre butikker om de vil ha en plakat i vinduet eller i døra, mange næringsdrivende synes dette er fin måte å støtte et viktig arrangement på.

Sentralt har laget en standard plakat for bruk av lokallagene i forbindelse med Krystallnatta. For mer informasjon om dette, ta kontakt med sentralt, adresser og telefonnummer står lengre bak i heftet.

Utdeling av løpesedler kan gjøres på mange måter. Man kan ha utdeling i forbindelse med stand i forkant av arrangementet. I større byer kan man også ha en "morgenaksjon", der man stiller seg opp på sentrale knutepunkter for kollektivtransport og deler ut til alle som er på vei til jobb. Dessuten kan man legge ut løpesedler på skoler, utesteder og caféer og man kan høre med butikker om de vil ha løpesedler liggende på disken slik at kunder kan ta. En annen variant er å ta runder i nabolaget om kvelden, og legge løpesedler i postboksen til folk.

Sentralt har laget en standard løpeseddel for bruk av lokallagene i forbindelse med Krystallnatta. For mer informasjon om dette, ta kontakt med sentralt, adresser og telefonnummer står lengre bak i heftet.

For å få oppmerksomhet i media må dere ta kontakt med de. Send ut pressemelding til lokale aviser, radiokanaler og tvkanaler. I pressemeldingen skriver der hva som skjer, hvor ting skjer, når ting skjer, og ikke minst, hvorfor ting skjer. Husk å sett opp navn på en kontaktperson, og telefonnummer til vedkommende. Det kan også være lurt å sette opp direkte sitater av kontaktpersonen i pressemeldingen, så slipper en slapp journalist å måtte ta jobben med å ringe dere.

Om dere velger å sende ut pressemeldingen på e-post, så husk at selve meldingen da bør ligge inne i selve teksten, og ikke som vedlegg. Mange mediebedrifter åpner ikke vedlegg til e-poster av frykt for virus.

Om ikke pressen tar kontakt med dere, ta kontakt med dem! Ring og få tak i en journalist, og få han eller hun til å lage en sak om dere.

I tillegg har mange lokale aviser en "Hva skjer lokalt"-liste, der man kan få inn en notis om det som skjer i lokalmiljøet helt gratis.

Helt bakerst i dette heftet har vi lagt ved et eksempel på hvordan en pressemelding kan se ut. (Se: Vedlegg nr. 4)

Annonser i avisen er viktig, men dyrt. Ta en runde hos de næringsdrivende og forsøk å få sponset en annonse eller to, i bytte mot at de også får sitt firmanavn på annonsen. Hvis ikke dette går kan dere spørre eventuelle samarbeidspartnere om at de kan bevilge en liten sum penger hver, til å dekke opp kostnadene med annonsen.

Det er også mulig å skrive leserinnlegg, på vegne av lokallaget eller Krystallnattakomiteen, og fortelle litt om hva Krystallnatta var, og hvordan den skal markeres lokalt. Også her må dere huske å ta med hva som skjer, hvor det skjer og ikke minst, når!

Bruk sentralt!

Sentralledet i SOS Rasisme holder til to steder i Norge, vi har et kontor i Haugesund hvor Økonomiutvalget holder til, og et i Oslo hvor Arbeidsutvalget holder til. I disse to utvalgene jobber det en del mennesker som har som oppgave å sørge for at lokallagene får den hjelpen som trengs. Alle som jobber sentralt i SOS Rasisme er selv aktive i lokallag, og har vært det i mange år. Derfor kan ofte en telefon eller en e-post til sentralt være nyttig, om dere står fast, lurer på noe eller trenger hjelp og råd. Og husk, jobben til sentralt er å hjelpe lokallagene, så det er ikke farlig å ringe oss!

Fra sentralt kan dere bestille materiell (t-skjorter, buttons, lightere, klistremerker, bøker, AntirasisteN, hefter og mye, mye annet) til lagspris, som dere så kan selge på stands og under arrangementet. Dermed kan dere tjene penger på arrangementet.

Dere kan også bestille verveskjema, slik at dere kan verve medlemmer under markeringen. For, som skrevet tidligere i heftet, en slik markering er en utmerket mulighet til å bli et stort lokallag!

I tillegg kan dere bestille løpesedler og plakater til å bruke i tiden før arrangementet, for å mobilisere, fra sentralt. Dette kan bestilles eller lastes ned fra Internett her: <http://www.krystallnatta.no/>

Slik kommer du i kontakt med Økonomiutvalget (ØU) og Arbeidsutvalget (AU):

SOS Rasisme/Økonomiutvalget

Postboks 297
5501 Haugesund

Besøksadresse: Sørhauggata 176, inng. Skjoldaveien

Telefon: 52 71 21 75
Telefaks: 52 71 21 62

E-post: ou@sos-rasisme.no

SOS Rasisme/Arbeidsutvalget

Postboks 9427 Grønland
0135 Oslo

Besøksadresse: Brugata 14

Telefon: 23 00 29 00
Telefaks: 23 00 29 01

E-post: au@sos-rasisme.no

Avsluttende tips

- Avtaler: Sørg for at alle avtaler er skriftlig. Dette gjelder leie av utstyr, lokaler, avtaler med band, bestilling av mat og annet. Har dere det skriftlig, er det lettere å ha noe å vise til om ting går galt.
- Husk å alltid ta med kontaktperson med telefonnummer på alle brev dere sender fra dere.
- Regler er forskjellig fra kommune til kommune, det kan derfor være lurt å sjekke med akkurat din kommune hva som gjelder der du bor.
- Det samme gjelder hva de forskjellige kommune kan stille opp med av utstyr, penger, lokaler og lignende. Dette må også undersøkes fra sted til sted.
- Ta vare på søknader, brev og annet som dere lager mens dere jobber med arrangementet, og sett dette i en perm, eventuelt i lagspermen. Da har dere det til neste gang dere skal arrangere noe, og kan spare dere for mye arbeid. Dere sparer enda mer tid om dere lagrer ting elektronisk, f.eks. på en diskett eller lignende.
- Om dere får oppslag i media i forkant eller etterkant av arrangementet, så er det fint om dere kan sende inn en kopi av dette til sentralt.
- Når dere har hatt en markering av Krystallnatta, er det lurt å sende inn noen ord om hvordan det gikk, og kanskje også bilder, til SOS Rasisme sentralt, slik at vi kan ha det med i AntirasisteN!

- Og husk, står dere fast så er det bare å ta kontakt med sentralt!

